

MAMURRAK

(2n saria)

Mamurrak gizonai *euren* Ian arrigarrietan lagundu of dautseen aide txiki-txikiak dira.

Praka gorriak daukez soiñean. Ori dala-ta, Praka-gorri deitzen dautsee Bizkaia'n.

Orraztokia da euren bizilekuai, eta lau sar-zen dira alako bakotxean. Eta orraztokiaren ao-zotza zabalz_enjakeanean, biraka-biraka as-ten jakoz euren jaubeari buru-gaiñean, eta deadar batean itaunka: —Eta orain zer...? Zer geinke orain...?

Eta une ta beingo batean egiten dautsoez agindutako guztiak, ikaragarrienak ba'dira be.

LIZARDI'KO PERU

Artxanda'ko mendian dago Lizardi. Oso baserri ederra. An egoan Bizkai'ko idi-parerik ospetsuena. Eta an bizi zan Bizkai'ko proba-laririk onena be.

Ez ziran idi andiak. Baiña, bai bizkorrak! Ez zan Peru be gizon andi. Baiña, berak irabazten ebazan idi-proba guztiak.

Ez eban ordu asko emoten bere baserrian. Erriz-erri ta azokaz --azoka ebillen beti; ta bera zan iñungo dema-saltsa guztien burrun-zali.

LIZARDI'KO MARI

Bestelakoa zan aren emazte Mari. Sekula-ko ortu ederra eukan etxean. Eta egunero-egunero joian Bilboko azokara bere astotxo ortuariz zamatuta.

Etxetik urten, ta bidean batzen jakozan etxeko andreak, eta bereala asten zirika:

Ez eukanan ik ibilbide oneetan ibilli bearik...!

Zer, bada...?

Ez zagoze Lizardi orretan, diruaren pre-miñan...

Ezet...?

Gura-aña diru irabazten jonan ire Peru'k bere idiakaz.

—Bai...?

Lau irabazi ta bost galdu...!

—Galdu...? Iñoz galdu al jonan, ba, Peru'k idi-probarik...?

—Probetan, ez...; parrandan, parrandan galtzen dauz or'ek irabazitakoak eta bost.

EZTABAIDAICA

Asarre artu eban, eguerdi batean, Mari'k bere senar Peru:

—Ni erabat jota etorri Bilbo'tik; eta sekula-bedarra solan oraindino. Zetan ibilli az goiz guztian?

—Ez jonat nik beti zarrapastaka i bezela ihilli bearrik...!

—Zer..., mamurrak al daukazak, ala...?

—Bai, ba! Zelan irabazi, osterantzean, neu-re idi-proba guztiok?

—Ziñetan abil, Peru...?

—Ziñetan, Mari!

—Ai, Peru, Peru...! Deabrukeriak dozak orreek!

—Deabrukeri...? Bai zera! Abadeak be ba-daukezanan-eta!

—Abadeak...? Eta zertarako...?

—Zertarako? Eliza barria egin gura eban, bein, eta mamurrai aginduta, artarako bear eban arri guztia ekarri eutsoen, beingo ba-tean.

—Ba..., ez jagok gurean etxeren bearrik.

—Madrid'era eroateko eskatu eutsoen, bein, bere neskameak. Eta an egozanan biok Jesus amenean.

—Ori bai...; polita dok ori.

—Polita..., zer?

—Madrid ori, ba... Oba joat, milla bidar oba bai, Madrid'eko kaleetan egurastu. Bilbo orretan porru ta berakatzak saltzen jardun baiño. Peru, artu eure mamurrak eta goazen Madrid'era.

—Ez jonat nik an iñongo eginbearrik, ba...

—Ezet...? Eta ango dendak, Peru..., eta ango jauregi. plaza ta zezenketak...!

—Zezenketak...? Idi-probak bear jozanat nik. idi-probak...

MAMURRAK ERRE

Asarre oeratu zan Mari, gau atan Ona zer iñoan bere kautan:

—Ni neuri Madrid'eko zezen-joko orreek eragotzi. ta i cu idi-proba zakarraz gaillendu-ta...? Ago, ago...!

Eta jagi oetik isil-isillik. Jatsi kortara. Buztar-estalkira urreratu. Aren ardi-narrupean arakatu, ta ona... alameneko mamur-orraztokia.

Artu arreta andiaz, ta eskaratzera daroa eskutan gorderik. Eta su aurrean otoizlari apur batean egon ondoren, bertora jaurtiten dau mirarizko orraztokia, asarre biziz.

Jaurti baeban jaurti..., an galdu ziran mamur koitadoak, kirri ta karra negarrez, erre-txiñezkoak bailiran.

ARTXANDA'N

Gutziz aldatu zan, arrezkero, Lizardi'ne-koen bizi-modua.

Peru begi-argi, ta Mari begi-illun ba-egozan len; osterantzera, andik aurrera: Mari begi-argi, ta begi-illun Peru. Ez luzaroko. Etorri zan Doniane-gaua. Ta Artxanda'ra abiatu zan Peru orraztoki barria besapean. Eta aratu zanean, orraztokia artu, ta sasi artean zabaldu eban.

Eta an asi zan bera, bien bitartean, oiñutsik batera ta bestera, soloetako iruntzetan. Goizaldera etorri, ta etxera biurtu zan Peru mamur barriz beteriko orraztokiagaz.

Etxera biurtu, ba, ta an jarraitu eban, gero-ra be, bere idi argal eta txikiakaz inguruko idi-probak guztiak irabazten.

ESTONBA'tar Manuel